

Інформаційна довідка
щодо проєктів законів України «Про внесення зміни до пункту 10-2
розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України
«Про виконавче провадження» (реєстр. № 15264 від 21.05.2026)
та «Про внесення змін до статті 47 та пункту 10-2 розділу XIII
«Прикінцеві та перехідні положення» Закону України
«Про виконавче провадження» (реєстр. № 15264-1 від 29.05.2026)*

***Анотація.** Інформаційна довідка містить результати аналізу проєктів законів України «Про внесення зміни до пункту 10-2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження» (реєстр. № 15264 від 21.05.2026) та «Про внесення змін до статті 47 та пункту 10-2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження» (реєстр. № 15264-1 від 29.05.2026).*

***Ключові слова:** виконавче провадження, судове рішення, рішення Європейського суду з прав людини, зупинення виконавчих дій, примусове виконання рішень.*

Вступ

Метою проєкту Закону України «Про внесення зміни до пункту 10-2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження» (реєстр. № 15264 від 21.05.2026) (далі – законопроект № 15264)¹ відповідно до пояснювальної записки є забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина, зокрема права на справедливий суд в умовах воєнного стану, усунення правової невизначеності щодо строків виконання судових рішень немайнового характеру, зупинених на підставі абзацу 22 пункту 10-2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження».

Альтернативним до нього проєктом Закону України «Про внесення змін до статті 47 та пункту 10-2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження» (реєстр. № 15264-1 від 29.05.2026) (далі – законопроект № 15264-1)² пропонується, окрім внесення змін до абзацу 22 пункту 10-2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження» у частині розширення переліку винятків із загального положення про зупинення у період дії воєнного стану вчинення виконавчих дій у виконавчих провадженнях щодо окремих категорій боржників, також внести зміни до статті 47 Закону України «Про виконавче провадження», відповідно до яких строк зберігання присуджених Європейським судом з прав людини (далі – ЄСПЛ) коштів на депозитному рахунку органу державної виконавчої служби збільшується до п'яти років. Метою цих змін є

¹ Про внесення зміни до пункту 10-2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження»: Проєкт Закону України (реєстр. № 15264 від 21.05.2026). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/70039>

² Про внесення змін до статті 47 та пункту 10-2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження»: Проєкт Закону України (реєстр. № 15264-1 від 29.05.2026). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/70114>

удосконалення чинного законодавства для належного виконання Україною міжнародних зобов'язань перед Радою Європи та ефективного виконання рішень ЄСПЛ у частині виплати присудженого відшкодування.

Слід зауважити, що розроблення та прийняття законодавства, метою якого є вдосконалення виконання судових рішень, передбачено Дорожньою картою з питань верховенства права³, спрямованою на виконання міжнародних зобов'язань України, визначених переговорною рамкою Європейського Союзу.

Європейська Комісія у Звіті в межах Пакета розширення Європейського Союзу 2025 року⁴ зазначила, що Україні необхідно: ухвалити додаткове законодавство щодо покращення виконання судових рішень, пов'язаних із грошовими та негрошовими зобов'язаннями, щодо цифровізації виконавчих проваджень та створення системи збору даних про виконання; підготувати дорожню карту скасування та перегляду чинних мораторіїв; продовжувати імплементувати стратегію та план дій для вирішення проблеми невиконання судових рішень національних судів; докласти більше зусиль для виконання рішень Європейського суду з прав людини.

Підтримуючи позицію суб'єктів права законодавчої ініціативи стосовно актуальності й важливості прийняття означених законопроектів, вважаємо за необхідне висловити окремі міркування щодо їх змісту.

Основна частина

1. Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо діяльності приватних виконавців та примусового виконання судових рішень, рішень інших органів (посадових осіб) у період дії воєнного стану» від 27.07.2022 № 2455-IX пункт 10-2 Розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 № 1404-VIII було доповнено новими нормами про зупинення у період дії воєнного стану в Україні вчинення виконавчих дій у виконавчих провадженнях щодо окремих категорій боржників.

У чинній редакції абзац 22 пункту 10-2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження» передбачає зупинення у період дії воєнного стану в Україні, введеного Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 № 64/2022, затвердженим Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 № 2102-IX, вчинення виконавчих дій у виконавчих провадженнях із виконання рішень (крім рішень за позовами фізичних осіб про стягнення заробітної плати, грошового забезпечення військовослужбовців, його перерахунку, щодо забезпечення військовослужбовців житлом), боржниками за якими є підприємства оборонно-промислового комплексу, визначені в порядку,

³ Дорожня карта з питань верховенства права : Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 року № 475-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475-2025-%D1%80#Text>

⁴ Ukraine 2025 Report. Accompanying the document. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European economic and social committee and the Committee of regions. Brussels, 04.11.2025. SWD(2025) 759 final. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/EU-enlargement-.pdf>

встановленому Кабінетом Міністрів України, органи військового управління, з'єднання, військові частини, вищі військові навчальні заклади, військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти, установи та організації, які входять до складу Збройних Сил України, рішень про стягнення з фізичної особи заборгованості за житлово-комунальні послуги на території територіальних громад, що належать до територій, на яких ведуться активні бойові дії, або тимчасово окупованих територій відповідно до переліку, затвердженого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань тимчасово окупованої Російською Федерацією території України, або якщо стягнення заборгованості за житлово-комунальні послуги здійснюється щодо нерухомого майна, яке є місцем постійного проживання такої фізичної особи і було знищено або пошкоджено внаслідок воєнних (бойових) дій.

Абзац 23 пункту 10-2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження» визначає, що положення, передбачені абзацом 22 цього пункту, не поширюються на рішення, стягувачами за якими є держава, органи Пенсійного фонду України, інші державні цільові фонди, суб'єкти, визначені в абзаці 22 цього пункту, а також на рішення про відшкодування шкоди, заподіяної каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю внаслідок кримінального правопорушення.

Як зазначено у пояснювальних записках до законопроектів № 15264 та № 15264-1, «на підставі вказаних норм не виконуються судові рішення немайнового характеру, пов'язані, зокрема із зобов'язанням територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки внести до Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів певну інформацію, в тому числі – про виключення з військового обліку; зобов'язанням військових частин вчинити певні дії, в тому числі – розглянути рапорт чи прийняти рішення про звільнення з військової служби».

У зв'язку із цим як законопроектом № 15264, так і законопроектом № 15264-1 пропонується викласти у новій редакції абзац 22 пункту 10-2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження», якою розширити перелік винятків із загального положення про зупинення у період дії воєнного стану вчинення виконавчих дій у виконавчих провадженнях щодо окремих категорій боржників, а саме передбачити, що зупиняється у період дії воєнного стану в Україні «вчинення виконавчих дій у виконавчих провадженнях з виконання рішень, боржниками за якими є підприємства оборонно-промислового комплексу, визначені в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, органи військового управління, з'єднання, військові частини, вищі військові навчальні заклади, військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти, установи та організації, які входять до складу Збройних Сил України (крім рішень за позовами фізичних осіб про стягнення заробітної плати, грошового забезпечення військовослужбовців, його перерахунку, щодо забезпечення військовослужбовців житлом, інших рішень за

позовами фізичних осіб, за якими боржник зобов'язаний вчинити певні дії або утриматися від їх вчинення)...».

Водночас використання займенника «інших», який виконує функцію узагальнення однорідних понять у запропонованій законопроектами конструкції «інших рішень за позовами фізичних осіб, за якими боржник зобов'язаний вчинити певні дії або утриматися від їх вчинення», на нашу думку, може призвести до дефектності правової норми, а саме до помилкового логічного узагальнення стосовно віднесення вимог немайнового характеру (зобов'язання вчинити дії або утриматися від їх вчинення) до вже перелічених у нормі винятків щодо вимог майнового характеру (стягнення заробітної плати, грошового забезпечення тощо).

Оскільки це може створити ризик неоднозначного тлумачення правової норми, вбачається за доцільне уточнити цю конструкцію з метою дотримання принципу правової визначеності: виключити слово «інших» із пропонованої редакції абзацу 22 або перенести відповідні положення до абзацу 23 пункту 10-2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження», встановивши у ньому окремою нормою, що положення, передбачені абзацом 22 цього пункту, не поширюються на рішення за позовами фізичних осіб, за якими боржник зобов'язаний вчинити певні дії або утриматися від їх вчинення.

2. У пояснювальних записках до законопроектів № 15264 та 15264-1 акцентується на проблемі невиконання «судових рішень немайнового характеру», зокрема, винесених у справах за позовами фізичних осіб до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки або військових частин.

Про те, що зазначена проблема потребує законодавчого вирішення, свідчить неоднакова судова практика із цього питання. Наприклад, у певних випадках суди вказують на відсутність законодавчо передбачених підстав для зупинення виконавчих дій у виконавчому провадженні з виконання рішення у справі за позовом фізичної особи щодо включення чи виключення даних фізичної особи з Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів⁵. В окремих рішеннях суди посиляються на те, що право фізичної особи «на оскарження рішень, дій чи бездіяльності, в тому числі територіального центру комплектування та соціальної підтримки, не підлягає обмеженню в умовах воєнного стану, як і право на виконання такого судового рішення, оскільки гарантується Конституцією України, а тому невиконання ухваленого в даному випадку на користь фізичної особи судового рішення фактично нівелює гарантії судового захисту»⁶.

Більше того, суди в окремих справах вказують, що з урахуванням гарантованого Конституцією України, навіть в умовах воєнного стану, права на судовий захист, складовою частиною якого є право на виконання судового

⁵ Постанова Сьомого апеляційного адміністративного суду від 25 травня 2026 року по справі № 560/5177/26. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136863620>

⁶ Постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду від 10 березня 2026 року по справі № 420/608/26. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134695470>

рішення, положення пункту 10-2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження» у частині зупинення у період дії воєнного стану в Україні вчинення виконавчих дій щодо окремих категорій боржників не підлягають застосуванню, «оскільки суперечать нормам Конституції України та порушують право позивача на судовий захист та виконання судового рішення»⁷.

В інших судових справах, де фізичні особи оскаржують постанову органу примусового виконання рішень про зупинення вчинення виконавчих дій у виконавчому провадженні, прийняту на підставі абзацу 22 пункту 10-2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження», наприклад, у справах, в яких суд зобов'язав територіальний центр комплектування та соціальної підтримки розглянути заяву фізичної особи про надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації, суди вказують на правомірність такого зупинення. При цьому суди зазначають, що «зупинення вчинення виконавчих дій з примусового виконання судового рішення не може слугувати підставою для його невиконання відповідачем»⁸.

Судова практика також свідчить, що питання вчинення виконавчих дій щодо боржників, визначених в абзаці 22 пункту 10-2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження», є багатоаспектним. Так, окремі проблемні аспекти стосуються визначеності у розмежуванні вимог майнового і немайнового характеру, можливості стягнення виконавчого збору з окресленого в абзаці 22 кола боржників тощо.

Розповсюдженими є звернення військових частин до адміністративних судів із позовами до органів примусового виконання рішень щодо скасування постанов державного виконавця про відкриття виконавчого провадження, які обґрунтовані тією позицією, що судові рішення про перерахунок та виплату грошового забезпечення військовослужбовця є рішенням немайнового характеру, оскільки зобов'язує позивача вчинити певні дії, і тому виконавче провадження підлягає зупиненню на підставі абзацу 22 пункту 10-2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження»⁹. У деяких справах суди наголошували на необхідності розрізняти випадки, коли предметом спору є правомірність дій військової частини щодо нарахування та виплати грошового забезпечення у належному розмірі, а не безпосереднє стягнення грошових коштів, вказуючи на те, що навіть якщо реалізація судового рішення у майбутньому може призвести до виплати

⁷ Постанова Третього апеляційного адміністративного суду від 18 травня 2026 року по справі № 340/986/26. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/136635868> ; Постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду від 10 березня 2026 року по справі № 420/608/26. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134695470>

⁸ Постанова Сьомого апеляційного адміністративного суду від 08 січня 2026 року по справі № 560/17486/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133173751>

⁹ Постанова Другого апеляційного адміністративного суду від 03 листопада 2025 року по справі № 520/22513/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131477035>

грошових коштів, це не є достатньою підставою для віднесення відповідної позовної вимоги до майнових¹⁰.

Крім того, військові частини звертаються із позовами, в яких, посиляючись на абзац 22 пункту 10-2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження», оскаржують прийняття державним виконавцем рішень про стягнення виконавчого збору та розміру мінімальних витрат виконавчого провадження¹¹.

Вищеозначене свідчить про необхідність узагальнення проблемних питань правозастосування абзацу 22 пункту 10-2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження» і подальшого удосконалення законодавчого регулювання вчинення виконавчих дій у виконавчих провадженнях із визначеним колом боржників із метою забезпечення правової визначеності.

3. Альтернативним законопроектом № 15264-1, крім змін до пункту 10-2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження», пропонується внести зміни до статті 47 Закону України «Про виконавче провадження», а саме передбачити, що у разі відсутності у виконавчому провадженні реквізитів рахунків стягувача для зарахування стягнутих коштів, виконавець не пізніше наступного робочого дня з дня надходження таких коштів на депозитний рахунок органу державної виконавчої служби, рахунок приватного виконавця повідомляє стягувача про наявність належних йому коштів та пропонує повідомити шляхи отримання ним коштів з обов'язковим зазначенням реквізитів для їх перерахування.

Крім того, законопроектом № 15264-1 пропонується збільшити строк зберігання присуджених ЄСПЛ коштів на депозитному рахунку органу державної виконавчої служби до п'яти років. Зокрема, змінами до статті 47 Закону України «Про виконавче провадження» встановити, що у разі, якщо стягнуті з боржника грошові кошти не витребувані стягувачем протягом одного року або під час примусового виконання рішень Європейського суду з прав людини протягом п'яти років з дня їх зарахування на відповідний рахунок органу державної виконавчої служби, рахунок приватного виконавця, такі кошти зараховуються до Державного бюджету України в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики, за умови повідомлення виконавцем стягувача про наявність стягнутих на його користь грошових коштів.

¹⁰ Постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду від 16 березня 2026 року по справі № 420/42067/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/134902926>

¹¹ Постанова Волинського окружного адміністративного суду від 09 жовтня 2025 року по справі № 140/10157/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130862278> ; Постанова Волинського окружного адміністративного суду від 27 жовтня 2025 року по справі № 140/10454/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131291333> ; Постанова Другого апеляційного адміністративного суду від 22 липня 2025 року по справі № 520/10259/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129009170> ; Постанова Другого апеляційного адміністративного суду від 12 серпня 2025 року по справі № 520/8154/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129478824> ; Постанова П'ятого апеляційного адміністративного суду від 14 січня 2026 року по справі № 420/25926/25. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/133302001>

В обґрунтування цих змін у пояснювальній записці до законопроекту № 15264-1 зазначено, що станом на кінець березня 2025 року під наглядом Комітету міністрів Ради Європи (далі – КМ РЄ) перебувало 880 рішень ЄСПЛ у справах проти України, з яких близько 300 рішень не могли бути зняті з-під нагляду КМ РЄ з огляду на те, що присуджені ЄСПЛ кошти не були отримані стягувачами протягом одного року. Відповідна ситуація спричинена дією чинної редакції частини сьомої статті 47 Закону України «Про виконавче провадження», якою передбачено, що у разі, якщо стягнуті з боржника грошові суми не витребувані стягувачем протягом одного року з дня їх зарахування на відповідний рахунок органу державної виконавчої служби, рахунок приватного виконавця, такі суми зараховуються до Державного бюджету України в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики, за умови повідомлення виконавцем стягувача про наявність стягнутих на його користь грошових сум. Водночас у зв'язку із введенням воєнного стану на всій території України стягувачі та їх представники можуть бути позбавлені можливості вчасно надати інформацію, необхідну для здійснення виплати у встановлений ЄСПЛ строк, або із поданих матеріалів для відкриття виконавчого провадження вбачається, що стягувач перебуває на тимчасово окупованій території чи за межами України.

Внесення вказаних змін, як зазначається у пояснювальній записці, дозволить досягнути таких результатів: «забезпечити дотримання Україною взятих на себе міжнародних зобов'язань щодо повного та ефективного виконання рішень Європейського суду з прав людини відповідно до статті 46 Конвенції; збільшити кількість рішень, нагляд за виконанням яких буде припинено (закрито) КМ РЄ, що у свою чергу матиме позитивні результати для міжнародного іміджу України; забезпечити належне виконання заходів, передбачених проектом Дорожньої карти вступу України в ЄС».

Із цього приводу слід зауважити, що Дорожньою картою з питань верховенства права¹² (підрозділ 3.1 «Рамка прав людини» розділу III «Основоположні права») передбачено низку заходів, спрямованих на забезпечення відповідності національного законодавства та механізмів захисту прав і свобод людини стандартам Європейського Союзу та положенням Хартії Європейського Союзу про основоположні права та Європейської конвенції з прав людини.

Зокрема, до переліку цих заходів включені: розробка та прийняття закону про внесення змін до Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», що удосконалює механізми виконання цих рішень на основі аналізу ефективності виконання рішень Європейського суду з прав людини. Після прийняття цього закону передбачено запровадження щорічного моніторингу ефективності механізму виконання рішень ЄСПЛ, індикатором якого буде збільшення на 10 % частки виконаних рішень у справах проти України порівняно із середнім показником за 2022–

¹² Дорожня карта з питань верховенства права : Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 року № 475-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475-2025-%D1%80#Text>

2024 роки, із наданням пріоритету справам, які перебувають під посиленням наглядом КМ РС.

Отже, внесення змін до Закону України «Про виконавче провадження» щодо строків зберігання коштів на депозитному рахунку є лише одним з елементів досягнення мети зі збільшення частки виконаних рішень ЄСПЛ у справах проти України, і Дорожня карта з питань верховенства передбачає також внесення змін безпосередньо до Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини».

Висновки

Законопроекти № 15264 та № 15264-1 спрямовані на забезпечення реального та своєчасного виконання судових рішень за позовами фізичних осіб, якими боржника зобов'язано вчинити певні дії або утриматися від їх вчинення, що, своєю чергою, має посилити гарантії ефективного судового захисту прав і свобод людини та відповідатиме принципу обов'язковості судових рішень. Законопроект № 15264-1 також має на меті удосконалення чинного законодавства для належного виконання Україною міжнародних зобов'язань перед Радою Європи та ефективного виконання рішень Європейського суду з прав людини в частині виплати присудженого відшкодування.

Водночас питання зупинення вчинення у період дії воєнного стану в Україні виконавчих дій у виконавчих провадженнях із виконання судових рішень, боржниками в яких виступають органи військового управління, військові частини, установи та організації, які входять до складу Збройних Сил України, та інші суб'єкти, визначені в абзаці 22 пункту 10-2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження», потребує особливої уваги з огляду на необхідність збереження балансу між забезпеченням національної безпеки та захистом прав людини і громадянина.

Неоднакова судова практика також свідчить, що питання вчинення виконавчих дій щодо боржників, визначених в абзаці 22 пункту 10-2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження», є комплексним і потребує системного законодавчого врегулювання з урахуванням принципів правової визначеності та передбачуваності результатів реалізації правових норм. У зв'язку із цим вбачається за доцільне звернути увагу на потребу доопрацювання запропонованої в обох законопроектах конструкції змін до абзацу 22 пункту 10-2 розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про виконавче провадження» з урахуванням рекомендацій, наданих в інформаційній довідці.

Крім того, виконання заходів, передбачених Дорожньою картою з питань верховенства права стосовно подальшого реформування сфери виконання рішень національних судів та підвищення ефективності виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини, потребує стратегічних підходів до підготовки відповідних законодавчих змін.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені у документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*